

Kristina Háfoss, landsstýriskvinna

Røða í samband við 1. viðgerð av lóg um kringvarpssendinetið – 26. mars 2008

ENDURNÝGGJA SENDINETIÐ ... UMSÍÐIR

Ringa samvitskan hjá politiska myndugleikanum.

Hetta má sendinetið sigast at vera. Ongin ivi um, at flest allir politiskir flokkar kenna eina ábyrgd av, at hetta málið ikki er loyst fyri langari tíð síðan.

Tað er onki minni enn óvirðiligt, at tað almenna hevur víst seg at vera so vánaligt til at taka sær av almenna sendinetinum. Bæði tá umræður MB-, FM- og sjónvarpssendinet.

Eitt sindur av søgu

Mentamálaráðið yvirtók málsøkið “sendinetið” 1. januar 2006.

Sendinetið var áðrenn hetta málsøki hjá Vinnumálaráðnum. Eitt álit um endurnýggjan av sendinetinum varð handað landsstýrismanninum í Vinnumálum í mars 2005. Álitið var mær kunnugt ongantíð tikið fram aftur, viðgjørt ella støða tikin til, um tað skuldi setast í verk ella ei.

Sendinetið var gamalt og játtanin til økið sera avmarkað. Tí var neyðugt viðlíkahald ikki gjørt og endurnýggjan av eykalutum fór ikki fram. Neyðug eykalutagoymsla hevur tí ikki verið til, hóast bæði FT-net og Kringvarpið hava gjørt vart við ótryggu støðuna seinastu árin.

Tað er tíverri ikki eyðnast at hækka játtanina til økið hesi bæði árin, ið Mentamálaráðið hevur havt ábyrgdina av økinum, so støðan er ikki batnað. Sendinetið er framvegis niðurslitið, eykalutagoymslurnar eru tømдар, eingin endurnýggjan er framd – hvørki tá umræður sjónvarps- ella útvarpssendinetið.

Støðan í dag

Úrslitið er, at støðan í 2008 er sera ring. Tað hava verið fleiri brek á sendinetinum seinastu tíðina:

- Gamli høvuðssjónvarpssendarin í Húsareyni hevur havt ymiskar feilir, og tí koyrt óstøðugt.
- MB-sendarin er slóknaður av og á, men er fingin aftur at koyra við skerdari sendiorku (uml. 80 kW) og verri ljóðgóðsku. Væntast at slókna endaliga hvørja løtu.
- Útbreiðslan av FM-sendingum er ikki enn landsdekkandi, og í heilum fráboðanir um, at onki er at hoyra á FM-netinum.

Hetta lógaruppskot, ið er til viðgerðar í dag, fevnir um MB- og FM-sendinetið, men ikki um sjónvarpssendinetið. Arbeitt verður við uppskotum til loysn til framtíðar sjónvarpssendinetið, og verður loysn hesum viðvíkjandi funnin skjótast tilber.

MB-sendinetið

MB-sendari væntast at slókna endaligt í mars ella apríl 2008, tí sendirørið væntast at slókna nær tað skal verða. Á páskum var núverandi sendirørið tað, ið hevur havt longest livitíð.

Havast skal í huga, at hetta kann fáa stórar avleiðingar fyri tilbúgingina hjá Føroyum – og m.a. av hesi orsök er alneyðugt at fáa endurnýggjað útgerðina sum skjótast.

Síðan Mentamálaráðið yvirtók málsøkið 1. januar 2006, hevur verið arbeitt við málinum, og fleiri uppskot hava verið frammi. Tað vísir seg, at ein 200 kW sendari nær ikki serliga nógv longri enn ein sendari við minni sendistyrki, men hann verður munandi meira kostnaðarmikil bæði at keypa og í dagligum rakstri.

Í samráð við serkøn á økinum, verður í hesum uppskotinum tí mælt til at seta tveir nýggjar 50 kW sendarar upp. Hartil er møguligt at sambinda fleiri sendarara við hesar báðar seinni, um hetta verður ynskt.

FM-sendinetið

Við ársskifti 2005/2006 vóru nakrir FM-sendarar innkeyptir, ætlaðir til at bota um hoyrilíkindini í Sundalagnum, Hvannasundi, Tvøroyri, Leynum og í Tórshavn. Av hesum innkeyptu sendarunum eru FM-sendarar bert settir upp á Tvøroyri og í Sundalagnum.

Tað hevur ikki verið møguligt at seta fleiri sendarar upp vegna vantandi játtan til endamálið.

Síðani omanfyri nevndu FM sendarar vóru keyptir hevur Fjarskiftiseftirlitið – FSE – sett krav fram um, at nakriar sendarar verða fluttir. Hetta hevur við sær, at tað skulu byggjast tvær nýggjar mastrar, 15 m høggar, við tilhoyrandi smáttum, ein í Sundalagnum og ein í Hvannasundi. Sendararnir, ið eru settir upp í Sundalagnum, hava tí bert fyribils loyvi, inntil ein endalig plasering av antennumastrunum er gjørd.

Hartil er eisini neyðugt at útskifta FM-sendaran á Eysturhøvda á Svínøynni.

Tað verður mett at hava stóran týðning at fáa hetta arbeiðið gjørt sum skjótast, fyri at landið kann røkja uppgávuna at hava kringvarpssendinet, ið fevnir um alt landið. Hetta er tí partur av hesum uppskoti til løgtingslóg og uppskoti til eykajáttanarlóg.

Fíggjarligar avleiðingar

Kostnaðurin fyri nýggja millumbylgjusendinetið er 9,77 mió. Kr.

Harumframt koma 2 mió. kr, ið skulu til fyri at útbyggja FM-sendinetið, soleiðis at landið røkir sínar skyldur.

Fíggjarligi fyrimunurin við nýggju MB-sendarunum er, at árliga útreiðslan til streym minskar við umleið eini lítlari mió. kr. Hetta vil tó verða ávirkað av, hvussu nógv sendararnir verða nýttir í senn.

Orsøkin til, at eykajáttan fylgir við uppskotinum er, at Landsstýrið ikki vil átaka sær váðan at standa uttan MB-sendarara, og ynskir at fáa útbýgd FM-sendinetið sum skjótast fyri at røkja ábyrgdina at hava

eitt landsumfevandi sendinet. Dagfórda fíggjarlógin fyri 2008 vil sannlíkt ikki verða endaliga samtykt á Løgtingi fyrr enn í mai mánaða, og til ta tíð er sannlíkt at MB-sendarin er slóknaður. Málið hevur tí skund at fáa avgreitt.

Sendinetið er týðandi undirstøðukervi

Tá umræður sendinet, so fer framtíðin fer uttan iva at vísa, at sjónvarp, útvarp, internet og telefon v.m. alt fer umvegis sama net – og fyri at fyrireika okkum til framtíðina, verða fyrimunir og vansar við at leggja alt netið hjá FT-net alment felag kannaðir.

Haldi tó, at tað almenna hevur víst, at tað ikki er gott til at taka sær av at røkja almenna sendinetið. Tað vísa royndirnar við sjónvarpssendinetinum, MB- og FM-sendisnetinum. Tí er alneyðugt, at skal alt netið – eisini tann partur, ið FT-net nú umsitir - vera á almennum hondum, skal hetta verður gjørt á ein hátt, har tryggjað verður, at hetta almenna felag kemur at virka so óheft av politiska myndugleikanum sum møguligt. Hartil mugu vera greið krøv til, at netið leypandi verður dagført og verður á støði við netið í londunum rundanum okkum.

Sendinetið er avgerandi undirstøðukervi í einum nútímans samfelagi. Bæði fyri samskifti, trivna og trygd.

Tað er uppgávan hjá tí almenna at tryggja, at sendinetið røkkur til allar føroyingar, og við hesum uppskoti verður lagt upp til at loysa part av hesi uppgávu – nevnliga viðvíkjandi millumbylgju- og FM-sendinetinum.

Næsta stigið verður at fáa sjónvarpssendinetið endurnýggjað og nútímansgjørt – og at taka støðu til, hvussu alt netið í Føroyum skal skipast í framtíðini.